

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора психологічних наук, професора Мозгової Галини Петрівни
на дисертацію Лисник Катерини «Медіа-психологічна реабілітація жінок зі
страхом повторення травмівних подій в умовах суспільної кризи»,
представлену на здобуття наукового ступеня
доктора філософії у галузі психології за спеціальністю 053 Психологія**

У представленій на рецензування дисертаційній роботі піднімається важлива проблема теоретичного обґрунтування та емпіричного вивчення проблеми медіа-психологічної реабілітації жінок зі страхом повторення травмівних подій в умовах суспільної кризи.

Страх рецидиву раку виступає показовим прикладом страхів повторення травмівних подій, разом з тим цей страх як психологічне явище притаманний більшості онкопацієнтів, що робить його актуальним напрямком дослідження.

Дослідження акцентує увагу на актуальності теми у контексті сучасних викликів. А саме, аналіз методичної бази дослідження чинників впливу на страх рецидиву раку у онкопацієнток в ремісії в умовах суспільної кризи дав можливість виявити певний дефіцит надійного і валідного інструментарію для діагностики феномену, який вивчається. Це можна пояснити тим, що страх рецидиву раку є відносно новим і мало вивченим явищем, оскільки лише останні десятиок років онкологія досягла того рівня, що більшість онкопацієнтів виходять в ремісію. Тому у психологічній практиці не так багато інструментів для повноцінної експериментально-діагностичної бази, як у вітчизняній науці, так і в світовій.

Автор докладно аналізує широке коло літературних джерел, як вітчизняних, так і міжнародних, висвітлюючи різні аспекти дисертаційного дослідження. Розглянуто поняття суспільних криз та їх травмівного впливу на психологічний стан, наслідків у вигляді виникнення страхів. Розглянуто теоретичні засади виникнення страху повторення травмівних подій, докладно вивчено особливості явища на прикладі страху рецидиву раку у онкопацієнтів на етапі ремісії.

Проведено аналіз впливу медіа інформації з інфопростору та схильності особистості до прийняття на віру міфічних причин виникнення раку та способів його лікування. Визначено, що наявність поширених в медіапросторі антинаукових відомостей стосовно причин виникнення та шляхів подолання онкозахворювання, а також упередженого ставлення до раку з боку суспільства є несприятливою для онкопацієнтів. Задля протидії цим негативним тенденціям виокремлено напрями реалізації просвітницької діяльності у медіапросторі.

Також, важливим є проведення автором адаптації та валідації української версії Опитувальника страху рецидиву раку на вибірці учасниць з різними типами та стадіями онкозахворювання.

Інноваційною складовою дослідження є використання засобів медіа як для проведення психологічного втручання, так і для зменшення впливу травмівної інформації з інфопростору.

Важливим досягненням дисертанта стало визначення концептуальної моделі виникнення, перебігу та зменшення страху рецидиву раку саме з врахуванням медіа-впливу. Обґрунтовано, розроблено та впроваджено програму медіа-психологічної реабілітації ConquerFear-UA для групової роботи онлайн.

Сформовано методичні рекомендації для психологів з використання розробленої програми, в яких узагальнено і розширено теоретичні та практичні підходи до психологічної реабілітації засобами медіа в умовах суспільної кризи.

Результати дослідження були апробовані на численних наукових заходах, що свідчить про визнання наукової спільнотою та актуальність досліджуваної тематики.

У цілому результати дисертаційного дослідження викладені чітко і послідовно, що свідчить про досягнення поставленої мети та успішне розв'язання висунутих завдань дослідження. На основі аналізу дисертації можна зробити

висновок, що виконана робота є завершеним, самостійним дослідженням, яке характеризується науковою новизною і має теоретичне та практичне значення.

Публікації автора (фахові статті та матеріали наукових конференцій), повністю відповідають тематиці дисертаційної роботи та розкривають її основний зміст.

Проте, поряд з безперечними позитивними здобутками та науковими досягненнями роботи, вважаємо за необхідне висловити деякі побажання.

А саме:

- 1) на нашу думку, суттєвим доповненням до наукового доробку було б навести в літературному огляді більше праць вітчизняних вчених, котрі працювали та працюють в сфері онкопсихології ;
- 2) Як свідчать дослідники, жінки та чоловіки мають різні реакції на онкологічні діагнози, що вказує на необхідність розробки гендерно орієнтованого підходу до психосоціальної підтримки. Тому, переконані, що дисертаційне дослідження тільки виграло б, якщо його автор провів констатувальний експеримент для більшої вибірки учасників з залученням чоловіків;
- 3) було б доцільно, в майбутньому, також емпірично дослідити особливості перебігу страху рецидиву раку під впливом біопсихосоціальних та медіа чинників, не тільки в умовах суспільної кризи.

Вказані побажання не зменшують цінності та загальної позитивної оцінки дослідження. Зміст дисертаційної роботи локалізовано в контексті анотації, яка відповідає основним положенням дисертації, а публікації достатньою мірою відображають результати дослідження.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження **«Медіа-психологічна реабілітація жінок зі страхом повторення травмивних подій в умовах**

суспільної кризи» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 053 Психологія.

Рецензент:

**доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психосоматики
та психології здоров'я
факультету психології
УДУ імені Михайла Драгоманова**

